

1. תוכן עניינים

0.....	1. תוכן עניינים	1.
2.....	2. מבוא	2.
3.....	3. דרכים אלטרנטיביות לפתרון סכסוכים	3.
3.....	3.1. הצורך בדרכים אלטרנטיביות לפתרון סכסוכים	3.1.
3.....	3.2. משא ומתן	3.2.
4.....	3.3. בורות	3.3.
4.....	3.4. פסיקה לפשרה	3.4.
4.....	3.5. פישור	3.5.
5.....	3.6. גישור	3.6.
5.....	4. גישור	4.
5.....	4.1. המקור לגישור	4.1.
6.....	4.2. תפיסות בגישור	4.2.
7.....	4.3. מודלים בגישור	4.3.
8.....	5. הגישור ככלי שאומץ בחוק	5.
	5.1. מ"פישור" ליחידות סיוע 8	5.1.
9	5.2. מבקשה ליישוב סכסוכים לתזכיר חוק להסדר התדיינות בסכסוכי משפחה	5.2.
	5.3. הליך המהו"ת – תקנות סד"א (הוראת שעה) 10	5.3.
10	5.4. הצעה חוק להסדר התדיינות בסכסוכי משפחה (יישוב מוקדם של הסכסוך)	5.4.
	5.5. הפרקטיקה שנהגה ביחידות הסיוע שליד בתי המשפט לענייני משפחה 11	5.5.
	5.6. החוק להסדר התדיינות בסכסוכי משפחה – "חוק גישור חובה" 12	5.6.
15.....	6. האם החוק משיג את מטרותיו?	6.
	6.1. חסרונות גישור חובה 16	6.1.
	6.2. היתרונות שבגישור חובה 18	6.2.
	6.3. דעות בשטח לאחר כניסתו של החוק לתוקף 19	6.3.
22.....	7. סיכום	7.
24.....	8. ביבליוגרפיה	8.

החוק להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה (הוראת שעה), תשע"ה-2014

שאלת המחקר: האם החוק להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה משיג את מטרתו?

2. מבוא

ביום 08/12/14, יומה האחרון כל הכנסת התשעה עשרה, התקבל החוק להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה (הוראת שעה), התשע"ה – 2014¹ (להלן: "החוק" או "חוק גישור חובה"). החוק שנכנס לתוקף בחודש יולי 2016 הנהיג חובת ניסיון יישוב סכסוך משפחתי בהסכמה, בטרם פניה לערכאות. מטרת החוק היתה – כמוצאה בגוף החוק עצמו – "לסייע לבני זוג ולהורים וילדיהם ליישב סכסוך משפחתי ביניהם בהסכמה ובדרכי שלום, ולצמצם את הצורך בקיום התדיינויות משפטיות, מתוך התחשבות במכלול ההיבטים הנוגעים לסכסוך ובטובתם של כל ילדה וילד"².

שיעור הזוגות המתגרשים במדינת ישראל עלה מ-10,939 בשנת 2002 ל-14,819 בשנת 2016³. בשנת 2011 נעו הסיכויים של נישואין להסתיים בגירושין סביב 26%-27%. מצב זה יצר עומס רב מאד על בתי המשפט לענייני משפחה. בצד העומס הגובר על בתי המשפט, התפתחה גישה המכונה "משפטיפולית" המבקשת להעביר את הטיפול בגירושין בפרט ובסכסוכי משפחה בכלל מזירת המערכת המשפטית גרידא למערכת בין תחומית המשלבת גורמים משפטיים עם גורמים טיפוליים. לשם כך הוקמה ועדה רב מקצועית אשר פעלה בשנים 2005-2006 בראשות השופט שנהב ואשר הגישה המלצה להצעת חוק אודות הסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה בשנת 2006⁵.

בבסיס התפתחות הגישה ה"משפטיפולית" נמצאת הסברה לפיה בסכסוכי משפחה – במיוחד כאשר מעורבים בהם ילדים – יש להבחין בין מומחיותם של משפטים לבין מומחיותם של מטפלים ובכל מקרה של מעורבות ילדים, חובה להפעיל סמכות טיפולית⁶ כאשר בבסיס ההחלטה אם להפעיל סמכות טיפולית עומדת המורכבות של הקשרים המעורבים בסכסוך והפגיעה הרגשית בצדדים הכרוכה בקיום ובניהול הסכסוך. הנחת היסוד כי לגורם טיפולי השפעה חיובית לא רק על סיום הסכסוך אלא גם על אופן הטיפול בו⁷.

בעבודה זו, אנו מבקשות לדון בחובת יישוב סכסוכי משפחה בדרך אלטרנטיבית של גישור אשר הונהגה מכוח החוק.

¹ ס"ח תשע"ח 116

² שם, סעיף 1

³ הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה,

https://www.cbs.gov.il/he/publications/DocLib/2018/3.%20ShnatonVitalStatistics/st03_03.pdf

⁴ שלמה נהיר "שיעור גירושין כולל בישראל" סדרת ניירות עבודה, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מאי 2016, עמ' 18

⁵ הוועדה לבחינת דרכים להגברת השימוש בגישור בבתי המשפט דין וחשבון הוועדה (יולי 2006) http://www.knesset.gov.il/committees/heb/material/data/H22-01-2007_10-06-35_rubinstein.pdf

⁶ הילה מלר שלו "המרחב ה"משפטיפולי": מופעי המפגש בין ה"משפטי" ל"טיפולי" בעבודת יחידות הסיוע ובתי המשפט לענייני משפחה המשפט כג תשע"ז, 87, 101

⁷ שם, 103

על מנת לעשות זאת, תחילה, נדון בדרכי פתרון סכסוכים אלטרנטיביות הקיימות. לאחר מכן, נציג את מוסד הגישור ואת תפיסות הגישור השונות הרווחות ובהמשך נסקור את החוק ונציג סקירה היסטורית שלו תוך הצגת גלגוליו השונים.

לאחר מכן, נציג את הסדר שאומץ בחוק קרי חובת הגישור כאמצעי עיקרי ליישוב סכסוכים במשפחה תוך הצגת הפרקטיקה שנהגה ערב כניסתו של החוק לתוקף ועד ההסדרים הקבועים בחוק כיום ולבסוף נבדוק האם החוק משיג את מטרותיו המוצהרות.

3. דרכים אלטרנטיביות לפתרון סכסוכים

3.1 הצורך בדרכים אלטרנטיביות לפתרון סכסוכים

הצורך במציאת דרכים חלופיות ליישוב חילוקי דעות ולפתרון סכסוכים בהתבסס על הסכמה לעומת הכרעה שיפוטית אינו חדש אלא נוצר מזה זמן רב. הסיבות לכך היו רבות ומגוונות וכללו ביניהן הצורך להגיע לפתרונות יצירתיים בעת שהצדדים נקלעו למבוי סתום, הסברה והאמונה כי בסוגים מסויימים של סכסוכים [כגון למשל סכסוכי עבודה קיבוציים] הכרעה שיפוטית אינה אופטימלית, הרצון למנוע שביתות והשביתות, האמונה כי במקרים בהם קיימת מסגרת יחסים מתמשכים הכרעה שיפוטית אינה מתאימה, הלחץ והעומס ההולכים וגוברים על מערכת בתי המשפט, העלות הגבוהה של הליכים משפטיים, הרצון להביא סכסוכים לסיום מהיר ועוד סיבות הביאו לפיתוח כלים וטכניקות אשר מטרתם יישוב חילוקי דעות וחילוף צדדים ממבוי סתום⁸. מושג זה נודע תחת השם "שיטות אלטרנטיביות ליישוב סכסוכים" או "ALTERNATIVE DISPUTE RESOLUTION" (להלן: "ADR") ופותח על ידי פרופ' סנדר. ה- ADR כולל בחובו מספר דרכים שונות ליישוב סכסוכים המאופיינות על ידי רמת שליטה שונה של הצדדים בתהליך.

בין שיטות אלה נמנים, בין היתר, המשא ומתן, הגישור, ה- ENE (EARLY NEUTRAL SETTLEMENT), הפישור והבוררות.

3.2 משא ומתן

משא ומתן (NEGOCIATION) מוכר כתהליך הגמיש ביותר ליישוב סכסוכים⁹. הצדדים המעורבים בו שולטים בהליך המו"מ ובאפשרותם להיות מיוצגים על ידי איש מקצוע ככל העולה על רוחם. כל אחד מן הצדדים מנסה לשכנע את האחר להגיע לפתרון מוסכם והצדדים חופשיים לקבוע מתי והיכן ייפגשו ועל מה להסכים. הכללים לניהול משא ומתן אינם מעוגנים בחוק והמשא ומתן חף מפרוצדורות שלא על דעת הצדדים. קיימים סוגים שונים של משא ומתן כגון משא ומתן תחרותי או משא ומתן משותף וישיר במהלכו יוצרים הצדדים אמון ביניהם כך שיתאפשר להם להפיק את מירב התועלת והרווחים מההליך.

⁸ מרדכי מירוני "גישור ו-ADR: שמונים שנות היסטוריה כבסיס לשינוי בהגדרת תפקידם של בית המשפט והשופט" **הרשות השופטת** תשנ"ט 29

⁹ בועז כהן "מו"מחה משא ומתן" (2007)